

SZÉKELYFÖLD

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.

A kézdivásárhely városi és vidéki vadász-egyesület hivatalos közlönye.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési árak: Egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr, negyedévre 1 frt 25 kr—Egyesületi ár 5 kr. Községek, tanítók, iparosok és Egyesületek, melyek egyenként, ha előfizetnek, 4 frtért kapják a lapot.

Felolvasó szerkesztő: Dobay János.
Kiadó-tulajdonos: Ifj. Jancsó Mózes.

A lap szellemi részét illető közlemények, a szerkesztőséghez (Dobay János Kézdi-Vásárhelytől) intézendők.

Kiadóhivatal K.-Vásárhelytől az ifj. Jancsó Mózes könyvnyomdájában, hová a hirdetéseknek az előfizetési pózek küldendők.

A kvóta.

Az osztrákoknak sikerült kieroszakolni a kvóta fölemelését. Nehezen ment a dolog, mert csak négy évi huza-vona után s ismételve megszakitott, majd meg újból s újból fölvetett tárgyalások kapcsán szánta magát rá a magyar bizottság, hogy megbarátkozzék a kvótaemelési gondolatával. Bármit tartson is a mi ellenzékünk erről a magasabb kvótáról, azt az egyet mindenkinek, még a legszélsőbb ellenzékinek is el kell ismerni, hogy a kvótabizottság derekasan megállotta helyét. Aki egy minden oldalról s a legádázabb fegyverrel ostromolt pozíciót négy évig meg tud védelmezni sikerrel, az kétségtelen jelét adta hősi kitartásának. Falk Miksa nagy érdeme, hogy régy évig diadallal ellent tudtunk állani az ellenséges rohamnak. Az ő érdeme, hogy most, amidőn a monarchia nagy érdekeit szem előtt tartva, végre engedni kénytelenek vagyunk, a győztes osztrák a maga vereségének hirdeti a mi engedékenységenket. Valóban legyünk nyugodtak, az a 3%-os kvótaemelési nem fogja tönkresilányítani Magyarországot. Nem szólunk arról, hogy az átutalási törvényben és a kiegyezés egyéb előnyeiben kellő kárpótlást találunk azért a 3%-os többletért, amit az osztrák tőlünk kiesikart.

A pénzügyi érdeknélsokkal fontosabbnak tartjuk azokat a tényeket, melyek a több évi kvótatárgyalások eredményeiként a külpolitika szempontjából állottak elő Magyarországra nézve. Az utóbbi évek eseményei ugyanis kétségtelenné tették Ausztria gyengeségét és igen előnyös világitásba helyezték Magyarország erejét. Ha az osztrák államférfiak fel tudták volna ismerni a megváltozott helyzet igaz képét, mindent elkövettek volna tehetetlenségük és gyengeségük leplezésére. De ők sirtak és jajveszékeltek, csak hogy Ő Felségét és a külföldet még jobban meggyőzzék állapotaik nyomorúságos voltáról. És ez örökös jajveszéklésüknek csakugyan meg is volt az az eredménye, hogy nemcsak a külföldet, de a koronát is sikerült meggyőzni követeléseik jogoságáról. És a midőn a magyar kvótabizottság tagjai meggyőződtek róla, hogy az elvakult osztrákok inkább lángba borítják az egész monarchiát, mintsem követeléseikről lemondjanak, a magyar kvótabizottság annak tudatában, hogy minő szerep és mily feladat illeti meg Magyarországot a monarchia ügyeinek vezetésében, rátért az engedékenység útjára.

Ám, ha a magyar kvótabizottság ez-

zel a lépésével nem akart, vagy nem tudott volna egyebet elérni, mint a mindenáron való békét, bizalmatlansággal fogadhatnók a bizottság működéséről szóló jelentést. De mi tudjuk és biztosra vesszük, hogy a bizottság látszólagos engedékenysége hazánk javára nemsokára nagy eredményeket fog szülni. Mindenekelőtt a korona kell, hogy tekintetbe vegye és kegyeivel jutalmazza a magyarok áldozatkészségét. A politikai érettségnek azt a fokát és azt a nagy áldozatkészséget, a mit a magyar nemzet az Ausztriával folytatott tárgyalások alatt produkált az utóbbi években, bizonyára kellő figyelemben fognak részesíteni a trón magaslatáról. Ha valaha, úgy most adtuk bizonyosságát annak, hogy a Habsburg-dinasztia és a monarchia ereje Magyarországon van. Vajjon mi lett volna Ausztria-Magyarországból és a dinasztia hatalmi prestige-jéből, ha mi is oly rövidlátó és állambontó politikát követtünk volna, mint az osztrákok!

Ám, ha mi még idején s mindjárt az első pillanatban a helyzet magaslatára tudtunk emelkedni, nem érdemljük-e meg, nem kívánja-e meg a monarchia és a dinasztia érdeke, hogy a mi áldozatkészségünk és politikai érettségünk is végre figyelemben és kitüntetésben részesüljön ott, ahonnan az elismerés szava csak újabb tettekre serkentheti a magyart.

De nem azért, mivel most magasabb kvótát fizetünk, ámbár ez magában véve is elég jogezim követeléseink indoklására, de azért, mert újból és újból megmutattuk, hogy ennek a monarchiának támasza, talpköve: Magyarország, kérjük és követeljük, hogy a magyar udvartartás és a külügyi képviselői dolgaiban hazánk érdekei a lehetőség szerint figyelemben vétessenek. Kívánjuk továbbá, hogy a mi a hadsereg tisztikarának létszámát illeti, a magyar elem lehetőleg favorizáltassék, a csapatok elhelyezését és felszerelését illetőleg pedig legalább a kvóta arányában Magyarország gazdasági érdekei is tekintetbe vétessenek.

Minél nagyobb szerephez és befolyáshoz jutunk a hadseregben és a diplomáciában, annál erősebb és hatalmasabb lesz a monarchia kifelé. S minél inkább vétetnek tekintetbe Magyarország gazdasági érdekei, annál könnyebben s annál szívesebben vállalhatjuk magunkra a monarchia fentartásából folyó terheket.

Mert ha igaz az, a minthogy igaz, hogy Magyarország érdekei az eddigi kvótaarány alapján sem a diplomácia,

sem pedig a hadsereg tekintetében nem nyerhettek kielégítést, úgy csak helyeselni lehet, hogy a kvóta-bizottság, még pénzbeli áldozatok árán is arra törekedett, hogy Magyarország befolyását a hadsereg és a külképviselet körében minél inkább emelje. Igaz, hogy ezeket a vívmányokat és ezeket az eredményeket a magyar kvóta-bizottság nem foglalhatta bele a ház elé terjesztett jelentésébe, de azért mi mégis nyugodtan és bizalommal tekintünk a jövőbe. Ha ezeknek a vívmányoknak a keresztülvitele és megvalósítása bármily csekély mértékben is az osztrák pártoktól függne, kételkedéssel és bizalmatlansággal várnók a további fejleményeket. De az udvartartás, a hadsereg és a diplomácia ügye, szerencsére, egyedül ő Felsége kompetenciája alá tartozik s azért bizton reméljük, hogy ő Felsége meg fogja jutalmazni hű magyarjainak kiapadhatatlan áldozatkészségét. De az a hazafias és mély államférfiúi belátásra való magatartás, melyet Magyarország mindenkori, különösen pedig az utóbbi évek eseményeivel szemben tanusított, nemcsak a korona előtt, de egész Európa szemében is nagyra növelte hazánk tekintélyét és prestigejét. Egész Európa meggyőződhetett arról, hogy az osztrák-magyar monarchia legszilárdabb alkatrészei Magyarország és hogy a magyar nemzet és a korona közti viszony sohasem volt bensőbb, mint most. S mivel másrészt éppen Ausztria jajveszéklése is kétségtelenné tette megizmosodott gazdasági erőnket, teljes joggal hihetjük már most, hogy az általunk elfogadott magasabb kvóta is újabb bizonyosságot teend a többi népek előtt arról, hogy méltán igényt tarthatunk arra, hogy Európa irántunk való rokonszenvét és jóindulatát néhány százalékkal emelje. Nemcsak becsülettel, de pénzünkkel is rászolgáltunk erre.

Az EMKE igazgató választmányi ülése 1899. nov. 12-én.

Polez Rezső választmányi tag interpellál az iránt, hogy van-e tudomása az egyesületnek arról, miszerint Pekárek M. és társa bécsi cég nevében Emke thea-rum árusítatják T. alelnök-főtítkár fölvilágítására, hogy az egyesületnek van tudomása ezen visszaélésről s a kérdés elő fog fordulni a tárgysorozat rendjén, Polez Rezső a választ tudomásul veszi.

T. alelnök-főtítkár előterjeszti havi jelentését. Mindenekelőtt azonban bejelenti, hogy a gyűlésen jelenlevő két tag, u. m. Wuchetich Sándor kir. posta- és távirat-igazgató, valamint belatini Braun Arthur gyáros, urak 100—100 forinttal léptek az

egyesület tagjai közé, kikkel már 21 új alapító tag van. (Élvezés.)

A tagok az új gyűjtési akcióra igen szépen jelentkeznek. Bejelentik, hogy a Hugarvármegyei történelmi és régészeti társulat f. hó 5-én Déván tartott XX-ik közgyűlésén Kovács János unit. tanár képviselte az egyesületet, a ki eljárásáról írásban tett jelentést. Köszönettel fogadtatik.

Steinbach Antal kir. tanfelügyelő, a Torontalmegyei magyar közművelődési egyesület igazgatója elhunván, a választmány jegyzőkönyvileg fejezi ki részvétét.

Hollaky Ártur főispán elfogadván az udvarhelyvármegyei vál. elnökségét, a szükséges főlátásokat stb. megadandók. A többi főlátástmányok közül a m.-tordavármegyei nov. 23-án tartja tisztújító közgyűlést M.-Vásárhelytől.

Az iskolai és óvó ügyek közül különösen kiemeli a jelentés azt a nagyszabású hangversenyt, mely nov. 18-án tartatik V. Hunyadon az ottani Emke-óvó javára. Közreműködnek szentkatolnai Cseh Lászlóné urnő, Mangeziusz Hermin urnő, Sándor József, Hollaky Ártur, Mátyai Zsigmond, Stephanidesz Károly urak stb. A választmány jegyzőkönyvileg fejezi ki köszönetét a rendezés lelke: szenkatolnai Cseh Lászlóné urnő és a többi közreműködők iránt.

Dr. Jancsó Benedek kiadója: a Lampel R. (Wodianer) czég, beküldvén a „Román nemzetiségű törekvések stb.” című történelmi forrásmű II-ik kötetének 300 példányát, ezzel szemben az 1 00 frt kifizetett.

A gyűjtők közül különösen kiemeli a jelentés Faragó László budapesti gépész-mérnök buzgó működését.

Végül a t. alelnök-főtákar hivatkozván azon családias viszonyra, melyben az Emke választmányi tagjai mindenkor egymás iránt voltak és vannak, melynél fogva igyekeztek egymás örömeiben és bánataiban részt venni, örömmel jelenti be, hogy a vál. egyik lelkes, buzgó tagja Pál István ez. kanonok, róm. kath. státusi előadó, időközben apát ezimel tüntetett ki, a mit a vál. hosszasan éljenzéssel és meleg óváciikkal vesz tudomásul.

Merza Lajos főpénztáros jelentése szerint a múlt havi forgalom 7391 frt 83 kr, ebből készpénzbevétel 7110 frt 45 kr. Összes vagyon 1.288,969 frt 68 kr. Szolgálat örömdetes tudásul.

Bejelentetnek a múlt hóban belépett új alapító és rendes tagok.

Dr. Darányi Ignác kir. földmivelőügyi miniszter az algyógyi székely földmivés iskolában is két 8-8 hétig tartó téli gazdasági iskolát szervezvé, a vál. ehhez a maga részéről hozzájárul, óhajta azonban, hogy első sorban székely gazdák vétessenek föl és a költségek az alapítványi birtok jövedelmét ne terheljék.

Gróf Majláth Gusztáv Károly püspök megköszönvén a múlt gyűlésben megszavazott segélyeket, kéri a hunyad-dobrai lelkésznek is az 1900. évre 120 frtot megszavazni. Közöltetik a megyei választmányi ajánlása esetén az összeg minden további határozat nélkül folyósíttatik.

Olvastatnak az aranykúti Emke-iskola megnyitására és a gondnokság megalkulásáról szóló jegyzőkönyvek. Szolgálnak tudásul és az elnökség a költségek folyósítása körül megfelelő takarékos eljárásra utasíttatik.

Szentkatolnai Cseh László a v.-hunyadi Emke-óvó f. biz. elnöke betérjeszté az óvó múlt évi zársszámadását és a költségvetést. Rendben találván, a fölmentvény megadatik. A költségelölírányzat szolgál tudásul.

Szászvárosi József müncheni szobrásznövendéknek a f. tanévre 200 frt ösztöndíj megszavaztatik.

Néhai Bán István hagyatéka ügyében az egyesület 198 frt 75 kr követelését elengedvén, a hagyatéki ingatlanról a jelzálogi biztosítás törlése engedélyeztetik.

Olvastatik a 100 drb Emke daloskőri lobogó ügyében a Gönczi J. József szegedi czéggel kötendő szerződés szövege; elfogadtatik és a megrendelés január hóban fog megtörténni.

Temesvári első gyűjtő gyár r. t. az Emke gyűjtők után okt. hó 122 frt 55 krt küldött be. Ezzel befolyt 12 hónap alatt 683 frt 14 kr. Az első hónap szolgálmanya 13 frt volt. Szolgálat örömdetes

detes tudomásul és tekintettel, hogy Kolozsvárt aránylag még nem nagy a fogyasztás, a bazafias kereskedők és közhelyiségek tulajdonosai fölkértenek, ezen hazai ipar fölkarolására.

„Könyves Kálmán magyar irodalmi társaság” ajánlatot tesz a Feszti-féle körkép Morelli-féle fametszetének terjesztésére. Kérdés intéztetik, hogy nem lehet-e színesen kiállítani és darabonként árusítani?

Jelentés érkezvén az egyesülethez, hogy Pekarek M. bécsi czég nevében egy utazó kereskedésben Emke thea-rumot ajánl; tekintettel, hogy az egyesület erre engedélyt nem adott, a vál. ki mondja ez eljárás rendőri üldözését és az ügynek az ügyész kezébe átadását. A közönség figyelme ezen az uton is felhivatik a visszaélésre.

Kolozsvár sz. kir. város tanácsa megkerestetik, hogy az Emke-palota előtti járdát egy év alatt aszfalttal készíttesse el, vagy az átengedett járdatörület díját fizesse meg.

Kir. kereskedelemügyi miniszter megkerestetik a központi tisztviselőknek kedvezményes vasúti jegyek adására.

M.-Nádas község 100 frt alapítvánnyal és annak 15 évi kamatával tartozván, megkerestetik a kötelezettség rendezése végett, mert az egyesület a 100 frt alapítványt el nem engedheti.

Korda és Weimann czégnek a kis-sebesi Emke-iskola építése után a biztosíték kiadatik. Ellenben a v.-udvarhelyi iskola építése után az óvadék nem adható ki.

Még egy pár kisebb ügy ellátása után, a gyűlés estefelől véget ért.

Működvelő egyesület.

Tekintetes Szerkesztő Ur!

Mint a helybeli önképző és működvelő egyesület ez időszerinti alelnöke a közönség és a nevezett egyesület iránti kötelezettségemnek tartom a „Székelyföld” múlt számában „A működvelő egyesület panasza” cím alatt megjelent közleményben a lap részéről tett megjegyzésekre vonatkozólag, a nyilvánosság előtt, következő felvilágosítással szolgálni.

A nevezett egyesület alapszabályai belügyminiszteri jóváhagyással látván el, ezen alapon léteznek és működnek. Létjogosultságát természetesen nemcsak ezen körülményre alapítja, hanem arra is, hogy míg egyfelől tagjainak alkalmat nyújt a nemesebb szórakozásra és önművelésre, egy oly társadalmi központot igyekszik létesíteni, hol osztálykülönbség nélkül, minden tisztességes egyén helyet foglalhasson.

E mellett jótékony vagy szabatosabban mondva közözölőkre is igyekszik annyit fordítani, a mennyit jövedelme enged.

Hogy egy évet alig haladó eddigi élete alatt az egyesület ily czélokra valami sokat nem tehetett, oka az, hogy az egyesület első sorban is saját otthonát igyekezett magának berendezni, helyiséget tart fenn, rendes szolgát fizet, a helyiséget egyszerű butorokkal felszerelte s a színi előadásokhoz szükséges felszereléseket is részben beszerezte. A pénztár sem üres, mert a helyi takarékpénztárban tartálékalap is van elhelyezve.

Megjegyzem, hogy az egyesület alapszabályainak megfelelőleg szabályszerű számadást vezet és pénzkezelése az egyesület köblében kellő ellenőrzés alatt áll; kiadásai az alelnök és egy másik — erre felhatalmazott — tag ellenjegyzésével ellátott nyugták és utalványok alapján eszközöltetnek. Addig is, míg a következő közgyűlés után az egyesület anyagi viszonyairól nyilvános értesítés adtnék, bárkinek, ki ez iránt érdeklődik, Turóczy István (könyvkereskedő) egyesületi pénztáros ur felvilágosítással szolgál s ott az összes számviteli adatok megtekinthetők.

Legyen meggyőződve a „Székelyföld” és bárki más, hogy egyesületünk mindig kitudja mutatni, hogy az általunk közvagyonnak tekintett jövedelmei hová fordíttatnak.

A mi pedig a „Pajkos Diákok” előadásait illeti, azon állítás, hogy az egyesület kosztümökre előre 150 frtot elköltött volna, csak téves információalapulhat és semmi pozitív adattal be nem igazolható. Igazán esodálatos, hogy ily ingtag alapon álló feltevésre, már jó előre komoly és terhelő követ-

keztetést lehessen alapítani! Nem feltevésekre, hanem befejezett tényekre van szükség egy ítélet kimondásánál, akkor aztán az ítélet nem szolgálhat okul rekriminációkra.

Tiszteljük a sajtó azon jogát, hogy a közügyek és azzal foglalkozók felett tetszése szerint nyilváníthassa véleményét, de nem tartjuk dogmának a sajtó csálhatatlanságát s ha ő bírálhat és ítélezhetik, a nagyközönségnek, de még az egyéneknek is meg van azon joga, hogy a sajtó után nyilvánuló egyéni vélemények, sőt az egész hírlapirodalom magatartása felett is szintén kritikát gyakorolhasson.

A mi pedig különösen a „Székelyföldet” illeti, mi egyáltalán nem kívánjuk, hogy kedvezményes mértékkel mérjen, csak tessék tovább is meggyőződését követni s a hasábjain ezuttal részünkre engedett térért az egyesület nevében köszönetet nyilvánítva kijelentjük, hogy jövőben bármint mérték alkalmazását sem fogjuk nyilvános felszólalásra okul tekinteni.

Egyebekben maradok a Tekintetes Szerkesztő urnak tisztelettel

Ny. Jancsó Gejza,
egyl. alelnök.

Közljük ezen cikket is azon megjegyzéssel, hogy nyilatkozó alelnök ur épen semmit sem czáfol meg a mi állításunkból, s csak olyanokat hoz fel, miket úgy mi, mint a közönség jól ismerünk. Hogy a „Pajkos Diákok” kosztümjei nem kerekén 150 frtba kerültek, azt is elhisszük, mert ezen összeg lehet valamivel több, vagy kevesebb, de az már bizonyos, hogy az előleges kiadás elég nagy arra, hogy a megboldogított főgymnasiumnak semmi se jusson. De ha mégis kap valamit, mi őszintén örönden fogunk ennek. Megjegyezzük, még azt is, hogy ezen ügyben elfoglalt magatartásunkat a közönség is magáévá teszi.

Tanügy.

Az osztatlan iskola tanítás-terve.

Széktálgaló beszéd,
s Magyar Paedagogiai Társaság ülésén elmondotta 1899. október 21-én Földes Géza.

Mélyen tisztelt Társaság!

Az első szó, mely ajkamról e helyen elroppen, legyen a köszönet és a hála szava. Köszönöm, hogy engem a társaság tagjai közé megválasztottak. Köszönöm azért, mert ezzel alkalmat adtak, hogy önökötől tanuljak, hogy lelkesedésükből én is lelkesedést merítsek. Köszönöm azért is, mert e megtiszteltetés után eszméimet, gondolataimat ide hozhatom s innen megtisztulva, az önök tudásával megacézolva vihetem ki a mindennapi élet piacára.

Ezek után engedjék meg, hogy én is hódoljak ama régi szokásnak, mely az ilyen tudományos társaságok új tagját széktálgaló beszéd elmondása kötelezi. Tulajdonképpen ez alkalommal programot kellene mondanom, ezt azonban én feleslegesnek tartom. Életem, munkálkodásom annyira a nyilvánosság, hogy a programom elmondásával csak untatnám önököt. E helyett engedjék meg, hogy a napi aktualis kérdések közül egyet ragadjak ki és arról itt a legilletékesebb fórum előtt mondhassam el véleményemet.

Most, mikor az orsz. közoktatásügyi tanács a különböző iskolák számára lázas sietséggel szerkeszti az új tanítás-terveket, azt hiszen a legfontosabb ezek között az elemi iskoláé s az elemi iskolák között is az osztatlan elemi iskoláé. Fontosnak jelzem pedig ezt azért, mert a miniszter a nagyobb tanító egyesületekhez vélemény nyilvánítás végett elküldötte az „osztott (hat tanító) elemi iskola tantervét”. S minthogy a különböző tanító egyesületek véleménye egyáltalában nem nyilatkozott arról, hogy az osztott és osztatlan iskola számára a külön tanítás-tervet szükségesnek tartják-e felvetem én ezt a kérdést itt. Egyáltalán nem törődöm azzal, hogy az én véleményem diadalra jut-e, de azt igenis óhajtom, hogy e diszes társaság nyilatkozhassék.

Mindenekelőtt engedjék meg, hogy mutassam be, milyen a törvény szavai szerint, vagyis a papirosan az osztatlan iskola.

Az 1868. 38. t.-cz. 37. §-a ugyan is azt rendel, hogy egy tanteremre 60 tanulónál többet szá-

mitani nem lehet. Ez a szám azonban nem a tényleg iskolába járó gyermekek száma, hanem a szabály szavai szerint „a járni kellő” tanulók száma. Így tehát a 60 tanuló közé oda kell számítani az esetleg testileg fejletlen gyermeket is, de oda kell számítani azokat is, akiket az iskolai év kezdetén felsőbb iskolába visznek szülei. A törvény szerint tehát a 60-as számnak is a lehető legtrikább esetben sikerül összeveredni.

Tegyük fel azonban, hogy az osztatlan iskola népessége 60 tanuló. Ez esetben az egyes évfolyamoknak megfelelő osztályokba 10—10 tanuló tartoznék, de mivel az első osztály növendékei testi és lelki fejlődésben nagyon is különböznek, az arány már az első évben megzavarodik úgy, hogy az első osztály népessége 15-re emelkedik és az 5—6 osztály népessége együtt adja ki a 10-et.

Ugyancsak a 68. évi 38. t.-cz. 42. §-a rendeli, hogy az iskolafentartó az összes tanulók számára — tehát szegénynek és gazdagnak — az iskola év megkezdése előtt beszerzi az iskolai könyveket, a tanításhoz és a tanuláshoz szükséges eszközöket, s ezeket a tanító kiosztja és az árát a tandíjjal együtt a gondnok szedi be.

Tehát a tanuló és tanító minden fennakadás nélkül kezdi meg munkáját.

Rendeli továbbá a törvény 4. §-a, hogy az iskola mulasztó gyermek szülőjét fokozatos büntetésekkel kell kötelesestégre teljesítésére szorítani. S mindezeket kívül köteles az iskolaszék, gondnokság, tanfelügyelő folyton ellenőrizni a tanító munkáját s ha akármilyen bajt, hanyagságot, vagy hiányt látnak tüstént segíteni rajta.

Azt hiszem ezekkel a törvény elég szépen biztosította az osztatlan iskola munkálkodásának alapfeltételeit. S hogy ez az iskola valóban áldásosan is működjék, e feltételek mellett kizárólagosan a tanító lelkes munkájától függ. És ezzel én is elértem a felvetett kérdésemnek a csucsához: megfelelő-e a tanító az élje szabott feladatoknak?

Nyugodtan felelem rá, hogy meg. És a felelet után engedjék meg, hogy az elméleti okoskodás teréről léphessek át a gyakorlati életbe. Mint egykori elemi iskolai tanító magam is tanítottam osztatlan iskolában. Beszélhetek tehát tapasztalataim alapján is. De résznél hivatalos, résznél magán uton elég alkalmam volt osztatlan iskolában tanító kollégáim munkáját is megfigyelni. Ezeknek az alapján állithatom, hogy a rendes egy tanítós iskola mindig el tudta végezni azt a munkát, amit elvégzett a hat tanítós iskola.

(I. olt. köv.)

Irodalom.

Két évtizedes mult áll immár a *Pesti Hirlap* mögött. Két évtized bizonyítja, hogy hazánk e legelterjedtebb s így legjobbnak elismert lapja, méltó utódja lett a dicső emlékü Kossuth Lajos történelmi nevezetességű *Pesti Hirlapjának*.

Ki vonhatná ezt kétségbe?! Hisz a *Pesti Hirlap* — mint a huszonegy év alatt megjelent minden sora bizonyítja — szabadelvű minden irányban, úgy politikai, mint társadalmi téren; független föl- és lefelé, a hatalommal és a nagyközönséggel szemben egyaránt; demokratikus minden ízében s eszűggedetlen hirdetője, torjesztője és rajongó hiva a társadalmi egyenlőség megszentelt elveinek.

Szabadelvűség, függetlenség, demokratikus egyenlőség — volt és marad a *Pesti Hirlap* programja.

E programra esküszik, e programhoz hű maradt mindenkor a szellemi munkások ama fényes gárdája, melyet a *Pesti Hirlap* (ugy a multban, mint a jelenben) maga körül csoportosított.

Vezérezikírói ez idő szerint: dr. Kenedi Géza (felelős szerkesztő), dr. Vázsonyi Vilmos, ifj. Abonyi Kornél, Kóbor Tamás.

Tárczairói pedig: Mikszáth Kálmán, Tóth Béla (egyszersmind a közkeletűségű *Esti levelek* írója), Murai Károly, Gárdonyi Géza, Quintus (Kenedi Géza), Kóbor Tamás, Bede Jób, Tömörkény István, Kálnay László, Homok (Cserzy Mihály), Győry Ilona (színi kritikus), Kézd-Kovács László (mükritikus), Koboz(Kozma Andor) a közkeletűségű verses heti krónikák szerzője, Vertesi Arnold, Abonyi Árpád, Krúdy Gyula, Zempléni Árpád, Hoffmann Ottó, stb. stb.

A *Pesti Hirlap* közkeletűségű karezetait, csevegéseit, kis cikkeit Mikszáth Kálmán (*A tisztelt Házból*), ifj. Abonyi Kornél (*A Lloyd-klubból*), Bede Jób (*Vizy Gábor levelei*), Murai Károly, stb. írják.

Speciálitásai is vannak a *Pesti Hirlapnak* s ezekre nézve egyetlen más lap sem vetélkedhet vele. Ilyenek az ímént említett országgyűlési, közéleti, politikai, társadalmi u. n. karezetek (csevegések) mellett első sorban az *Esti levelek*, melyekben a toll elsőrangú művésze Tóth Béla — ez idő szerint legjelesebb tárczairónk — napi eseményekhez, aktuális kérdésekhez szól hozzá, ritka elme éllel s országszerte elismert szellemességgel; hol tudományos alaposággal, hol könnyed gunynyal, tanítva és kritizálva.

Másik speciálitása a lapnak a Szerkesztői üzenetek naponkénti gazdag rovata, melyet aszellemes Quintus állít össze hangyaszorgalommal s széleskörű tudományos készüllettel; mulattatva, tréfálkozva vagy filozofálva.

További speciálitások: a hetenkinti sakk-rovat, melyet hazánk első sakk-mestere Charousek Rezső szerkeszt, szakértő munkatársak segítségével; továbbá az időnkint adott belyegkedvelők rovata, artista-hírek. (Amazt *Kósa Rezső*, emezt *Kiss Dezső* állítja össze.)

A lap rendes belső dolgozótársai — a már felsoroltakon kívül — szintén csupa kipróbált hirlap-írók: bár Jósika Kálmán (külpolitika), Luby Sándor (napihírek), dr. Komor Gyula (színi kritika), K. Kovács László (képzőművészeti kritika), dr. Beldi Izor (zenekritika), Szabó László (vegyes és külföldi tárczák), Szegő Béla (vegyes és távlatok), Wurm Adolf (közgazdaság), Balla Vilmos (a szintén speciálitást képező gabonatársdei karezetek írója), Guthi Imre (törvényszéki tudósító), Zsoldos László (helyi tudósító), Schmittey József, segéd-szerkesztő.

A tartalom gazdagsága és terjedelmek tekintetében szintén első helyen áll ma napilapjaink közt a *Pesti Hirlap*, mely napról-napra 22—24 oldalon jelenik meg, vasárnaponként pedig 32—48 oldalon.

Külön kedvezményeket is nyújt előfizetőinek, még pedig:

- a) havonként egy jegyzéknaplót, a hó minden napjára, följegyzésekre szánt lapokkal;
- b) évenként karácsonyi ajándékul a *Pesti Hirlap* nagy képes naptárát, a legkitűnőbb írók válogatott dolgozataival, közhasznú tudnivalókkal s a legérdekesebb képek egész tömegével;
- c) a *Párisi Divat* című, fényes kiállítású képes heti divatlapot (*Győry Ilona* szerkesztésében) a *Pesti Hirlap* előfizetői féláron kapják.

Regény-közlemények dolgában is elsőség illeti a lapot; eredeti regényeit Mikszáth Kálmán, Abonyi Árpád és Werner Gyula írják; fordított regényeit pedig a külföldi irodalom legelsőrendű termékeiből válogatja össze.

A *Pesti Hirlap* regény-esarnokát naponként egy-egy külföldi (franczia, angol, orosz) tárcza, elbeszélés, rajz vagy tréfas dialog egészíti ki; úgy, hogy annyi élvezetes szépirodalmi olvasmányt, mint a *Pesti Hirlap*, valóban egyetlen más lap sem ad ma olvasóinak.

Méltán mondhatjuk tehát ma hazánk legelterjedtebb lapját a legolcsóbbnak is: méltán ajánlhatjuk a nagy magyar olvasóközönség pártolásába: mert a *Pesti Hirlap* előfizetési ára egy óra csak 1 frt 20 kr, negyedévre 3 frt 50 kr, s a Párisi Divattal együtt 4 frt 50 kr. (Mutatványszámokat levelezőlapon kifejezett óhajra a kiadóhivatal mindenhol küld, ahol a lapot számonkint nem árulják.)

Minden új előfizető, aki december hó folyamán legalább negyedévre előfizet, szintén megkapja ingyen és bérmentesen a *Pesti Hirlap* nagy képes naptárát az 1900. évre, valamint a lapban folyó regény addig megjelent részét külön lenyomatban. — A *Pesti Hirlap* Naptára karácsony előtt, héten fog szétküldetni. — A kiadóhivatal címzei hova az előfizetési díjakat legezelszerűbb postautalványon küldeni: Budapest, V., Váci-körút 78.

Ujdonságok.

— Kézdivásárhelyi esküdbíróság elnöke.

A marosvásárhelyi kir. ítélőtábla elnöke az 1897. évi XXXIII. t.-czik 2-ik §-a értelmében a felügyelet alatt álló kézdivásárhelyi kir. törvényszéknél szervezett esküdbíróság elnökévé Solim Miklós kir. törvényszéki elnököt s helyettesévé Elekes Béla kir. ítélőtáblai bírói címmel és jelleggel alkalmazott kir. törvényszéki bírót jelölte ki az 1900-ik év tartamára.

— A magyar Hauser Gáspár. Gyergyó-Szentmiklósról egy fiatal legényember érkezett haza a napokban Romániából, s e fiatal embernek olyan érdekes élettörténete van, hogy vetekszik a híres Hauser Gáspárára, kinek rejtelmes származása és sorsa a 40-es években egész Európát izgalomba hozta. A magyar Hauser Gáspár Várad Györgynek nevezi magát, s azt állítja, hogy legrégibb gyermekkorában mindig ezen a néven szólították. Hogy miképpen

került ki Romániába, jóformán maga sem tudja. Arra emlékszik, hogy kiskorában nem volt valami jó dolga, sokat verték, és senki se bánta ha a többi utczei gyermekekkel csavarog napestig. Egyszer eltévedt, kiért a város végére, ott a szekeres emberek felvettek és elvitték magukkal. Akkor nem lehetett több öt esztendősnél. Hogy Romániában miképpen eserepedett föl, arról sokat tud beszélni és arról is, hogy később mennyire vágyódott haza. Visszaemlékezett Szent-Miklósról és abban arra az alszogi házra, melyben a szülei laktak. És ebbe a házba is állított be a mult héten, ezzel a szóval: „Itt laknak-émég Váradiek?” Özvegy Várad Istvánné erre bemutatja magát: No mert maguknak jó régen elveszett egy fiuk nagyon kis korában. „Ugy bizony, a cigányok lophatták el szegényt, sokat is megsíratuk.” „Mán pedig kárvolt azt siratni, — felelt a legény — mert ember lett belőle. Én vagyok az a gyerek, kegyelmed meg az én édes anyám!” Özvegy Várad Istvánné azonban nem borult a nyakába a megrozt fiának. Nézegette, vizsgálta, de végre is nem vállalta el. „Nem ilyen formájú lenne az én fiam, ha élne.” Várad György még sokáig rimázkodott az anyjának, de ez hajthatatlan maradt s a legény végre is a községi házra ment az igazát keresni. Ott aztán felvilágosították, hogy anyja valószínűleg a vagyon miatt nem akar róla semmit sem tudni. Mig ugyanis a fia Romániában künn volt, az alatt Váradiek igen szépen megszédtek magukat és Várad István halála után az özvegy lett az örökös. Már most valószínű, hogy az asszony örökséget félti a fiától. Várad Istvánné ellenben éppen az ellenkező állápontra helyezkedik s azt állítja, ha a legény az ő fia lenne, örömmel odaadná neki mindenét, de a romániai jövevény valami csaló, a ki éppen a felzaporodott vagyon miatt adja ki magát az elveszett gyermeknek, kiről valamikor hallhatott. A helyzet bonyadalmát fokozza, hogy Gyergyó-Szentmiklóson már is két tábor keletkezett, az egyik arra esküszik, hogy Várad György szakasztott az édes apja, a másik tagadja, hogy csak egy vonás is lenne az arcán, a mi a megboldogulthoz hasonlítana. S mivel vagyonról van szó, beleszóltak a dologba természetesen az ügyvédek is; az egyik az asszonynak, a másik a fiúnak ajánlja fel szolgálatait. Érdekes pörre van tehát kilátás, csak az ne legyen a vége, hogy mikorra a pör eldőlt, az özvegynek és a fiúnak nem lesz min megosztotni.

— Nyilvános köszönet. Kovács Jánosné urnő,

Tóth Ida, Tóth Teréz kisasszonyok és Tóth Ede ur kötelezettséget vállalván arra, hogy egy-egy kedves halottjuk halálának évfordulóján ellátják a „Stephanie” menedékház öregeit élelemmel, sietünk e nagyilekü áldozatkészségért s a hálás kegyeletnek ilyen nemes alakban való megnyilatkozásáért a nyilvánosság terén is őszinte köszönetet mondani. A kézdivásárhelyi „Stephanie” menedékház nevében: Kézdi-Vásárhely, 1899. nov. 30-án Bárá Szentkereszty Stephanie elnök, Martzi Ferencz jegyző.

— Gyilkossági kísérlet. Folyó hó 22-én reggel Görög Joáchim Gyergyó-szentmiklósi ör. m. szert. plebános ellen az elmúlt éjjel gyilkossági kísérlet követett el. Folyó hó 22-ére viradól egy — az ablakon át eszközölt és a plebános ur ágya fölé irányított — lövés és az ezt követő üveg esőrómpolás riasztotta fel a plebános urat első álmából, mire ágyából nyomban fel is szökött és a szomszéd szobába menekült át. Nemsokára eldördült az utazáról a második lövés is, mely az előbbinél biztosabban — ép az ágyba, hol előzőleg a plebános ur feküdt — volt irányozva s így a löveg az ágy fájába és a falba furódott. A csendőrség nyomban megindította az eljárást, s mivel a gyanu sértett sógora Novák Antal szolgabírósa díjnak ellen irányult, őt letartóztatta s a bíróságnak átadta. Novák konokul tagadja a tett elkövetését, mivel azonban minden körülmény ellene vall, a bíróság vizsgálati fogságba helyezte. Hogy mi indította Novákot eme örült tett elkövetésére, azt gondolni sem lehet, s talán erre ő maga sem tudna indokot felhozni, nem itélő bírái, hanem saját bírája a lelkiismeret kérdése sem legfelebb csak azt, hogy beakarta igazolni ama közmondás igazságát, hogy „jótettért jót ne várj.”

